

Socialnämnden

Budget- och skuldrådgivningens organisationstillhörighet

Förslag till beslut

1. Socialnämnden ställer sig positiva till att budget- och skuldrådgivningen, med tillhörande budget, organisatoriskt förs över till socialnämnden och placeras inom försörjningsstödsenheten.
2. Socialnämnden är beredd att ta emot budget- och skuldrådgivningens verksamhet från 2027-01-01.
3. Socialnämnden föreslår att regionfullmäktige beslutar att all handläggning av hyresgarantier kommer hanteras av socialnämnden, försörjningsstödsenheten, fr.o.m. 2027 i enlighet med den nya lagstiftningen som träder i kraft 1 september 2026.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Med anledning av den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025 har en översyn genomförts av budget- och skuldrådgivningens organisatoriska placering. Den nya lagstiftningen tydliggör att budget- och skuldrådgivning är en insats som socialnämnden ska erbjuda och betonar vikten av tidiga, förebyggande och lättillgängliga insatser.

Genomförd kartläggning visar att en organisatorisk överflyttning från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningen kan skapa bättre förutsättningar för samverkan, tidiga insatser och ett mer samordnat stöd till personer och familjer med ekonomisk utsatthet. Förändringen bedöms även kunna bidra till Region Gotlands arbete med att minska konsekvenserna av barnfattigdom genom att tidigare identifiera och stödja barnfamiljer med ekonomiska svårigheter.

Samtidigt har risker kopplade till stigmatisering och verksamhetens upplevda oberoende identifierats. Bedömningen är att dessa risker kan hanteras genom ett aktivt förändringsarbete och tydlig kommunikation kring verksamhetens uppdrag.

Sammantaget bedöms nyttorna med en organisatorisk överflyttning överväga de identifierade riskerna och förslaget bedöms ligga i linje med den nya

socialtjänstlagens intentioner samt Region Gotlands arbete för att motverka ekonomisk utsatthet och barnfattigdom.

I dialog med regionstyrelseförvaltningen har socialförvaltningen förberett för ett övertagande och är beredda att ta emot verksamheten.

Ärendebeskrivning

Kommunen har en skyldighet att erbjuda budget- och skuldrådgivning för sina medborgare. Inom Region Gotland ligger den verksamheten idag organiserad under regionstyrelseförvaltningen. Nationellt ser det olika ut, vissa kommuner har redan sin budget- och skuldrådgivning organiserat under socialnämnden medan andra har den fristående i nämnder med mer kommunövergripande verksamheter. Budget- och skuldrådgivningen reglerades tidigare i socialtjänstlagens 5 kap. 12 § och löd:

”Kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller företagsskuldsanering är helt avslutad”.

I och med den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 2025-07-01 regleras Budget- och skuldrådgivningen idag i 13 kap. 2 § socialtjänstlagen där den nya lydelsen är:

Budget- och skuldrådgivning

2 § Socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning om en skuldsatt person behöver vägledning för att hitta långsiktiga lösningar på sina ekonomiska svårigheter. Insatsen ska även erbjudas under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F- skuldsanering är helt avslutad.

I och med den nya Socialtjänstlagen har det blivit tydligt att verksamheten är en insats som socialnämnden ska erbjuda för att kunna möta upp de intentioner som följer av den nya lagen. Sveriges kommuner och regioner (SKR) uttalar att det förändringsarbete som ska göras inom alla socialtjänstens verksamheter även omfattar budget- och skuldrådgivningen. Därför har ett arbete med att se över möjligheten att flytta över verksamheten från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningens försörjningsstödsenhet gjorts.

En av den nya socialtjänstlagens intentioner är att arbeta förebyggande, vara lätt tillgänglig och planera insatser utifrån invånarnas behov. Syftet är att nå invånare tidigt, innan problemen vuxit sig stora. För budget- och skuldrådgivningens verksamhet innebär det exempelvis att snabbare identifiera ekonomiska problem och hjälpa människor hantera dessa innan de blir allvarliga.

För att gå vidare med frågan om att flytta budget- och skuldrådgivningen till försörjningsstödsenheten inom Individ- och familjeomsorgen (IFO) har en genomlysning tillsammans med verksamheterna gjorts för att ta tillvara både farhågor/risker och möjligheter med att flytta över verksamheten till socialnämnden. Underlag i form av aktuell rapport kring hushåll med skulder och/eller skuldsanering hos kronofogden samt rapporten Barnfattigdom på Gotland har också hämtats in.

Vi behöver tillsammans göra förflyttningar i alla socialtjänstens verksamheter för att nå lagstiftarnas intentioner med den nya lagstiftningen.

Från

Till

Socialförvaltningens individ- och familjeomsorg (IFO) har påbörjat utbildningsinsatser och workshops för all personal för att få en gemensam grund och förståelse för vilka förflyttningar som krävs för att ta steg i riktning i enlighet med den nya lagstiftningen.

Statistik Kronofogden - Gotland

Vid årsskiftet **2025/2026** hade **1 970** personer som var folkbokförda på **Gotland** skulder hos Kronofogden. Det kan jämföras med **2 034** personer vid samma tid förra året.

Kommuninvånarnas sammanlagda skuld var **553 942 958** kronor, jämfört med **524 206 576** kronor året före.

2010–2025

Utveckling av antal skuldsatta

År	Antal skuldsatta
2010	2 281
2015	2 265
2020	2 098
2025	1 970

2010–2025

Utveckling av sammanlagd skuld

År	Sammanlagd skuld
2010	271 866 493
2015	344 440 758
2020	418 298 166
2025	553 942 958

748 av de skuldsatta var kvinnor och 1 222 var män.

2,95 procent av **kommunens** kvinnor och **4,96** procent av männen hade skulder hos Kronofogden. Det motsvarar **3,94** procent av **kommunens vuxna invånare**.

631 personer, **257** kvinnor och **374** män, i **Gotland** hade löneutmätning, det vill säga att en del av lönen varje månad går direkt till Kronofogden.

Antal barn i hushåll med skulder och /eller skuldsanering:

2023: 990 (8,8%) 2025: 982 (8,9%) 2026: 900 (8,2%)

Antalet gotlänningar med skulder hos Kronofogden har varit relativt oförändrat de senaste åren, men den sammanlagda skuldsättningen fortsätter att öka. Detta visar att skulderna växer hos dem som redan är skuldsatta och stärker behovet av förebyggande insatser och tidigt stöd.

Barnfattigdom

Regionstyrelseförvaltningens rapport 2025 kring barnfattigdom på Gotland innehöll kartläggningar kring aktuell situation och konsekvenser av barnfattigdom och ekonomisk utsatthet, och utmynnade i åtgärdsförslag kring tex att öka föräldrars möjlighet till egenförsörjning. Regionfullmäktige gav samtliga nämnder i uppdrag att under 2026 identifiera vilka utvecklingsbehov som krävs i syfte att minska konsekvenserna av barnfattigdom, inom verksamhetens ansvarsområden. Socialnämndens kartläggning återrapporterades till socialnämnden i juni 2026, §§ 77 och 78. Där framkom att arbetet kan stärkas genom ökad samverkan, tydligare barnperspektiv, förbättrad tillgänglighet till stöd och information samt mer samordnade arbetssätt. Budget- och skuldrådgivningens roll lyftes fram som en viktig del av det utvecklingsarbete som behöver genomföras framöver.

Budget- och skuldrådgivningen idag

Verksamheten består av 1,5 tjänst fördelat på två personer som möter medborgare som själva har valt att vända sig dit eller blivit hänvisade dit av andra för att få hjälp. Verksamheten arbetar också förebyggande genom att vara ute på arbetsplatser och informera om sitt arbete för att sprida kunskap om att verksamheten finns.

Verksamhetsberättelsen för 2025 beskriver att budget- och skuldrådgivningen genomfört 310 besök under året. Det är en minskning med 51 besök jämfört med 2024. Av dom 310 besöken var 47 digitala besök. Det är andra året i rad som budget- och skuldrådgivningen har en tydlig minskning av inflödet av rådsökande. Det minskade inflödet av rådsökande har gjort att man sedan oktober tillfälligt tillsvidare lånat ut 20 % (en dag i veckan), av halvtidstjänsten till överförmyndarnämndens kansli.

Försörjningsstödsenheten

Statistiken för försörjningsstödsenheten visar under samma period på en ökning, både i utbetalningar samt antal hushåll. Ökningen under perioden 2024–2025 var på ca 6 miljoner i utbetalda försörjningsstöd och drygt 300 fler hushåll. Försörjningsstödsenheten består av 20 medarbetare uppdelat på 2,5 tjänster på nybesöksgruppen, 2 tjänster på Unga vuxna, 1 tjänst för enklare ärenden samt förmedlingsmedel, 1 boutredare, 9,5 tjänster för återansökningar samt 2 arbetsledare och enhetschef.

Enheten arbetar idag väldigt lite förebyggande, det är mest gällande det vräkningsförebyggande arbetet som man har en strukturerad modell tillsammans med Myndighetsavdelningen och Gotlandshem. I övrigt handlägger och hanterar de ansökningar som inkommer. De kan se att många som ansöker om försörjningsstöd har dålig kunskap om privatekonomi, prioriteringar och hur man ska göra för att inte hamna i skuld framöver, men upplever att de inte har möjlighet eller kompetens att göra det jobbet i dagsläget, utan hänvisar brukarna till Budget- och skuldrådgivningen för den hjälpen.

Kartläggning i verksamheterna

Båda arbetsgrupperna har fått delta i en kartläggning för att identifiera risker och möjligheter för brukarna vid en eventuell flytt av verksamheten.
(se bilaga)

Kartläggningen visar att det finns både risker och betydande möjligheter med att flytta Budget- och skuldrådgivningen från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningen.

De främsta riskerna handlar om att verksamhetens neutralitet kan uppfattas minska om den placeras inom socialförvaltningen och i dess lokaler. Detta kan skapa ökad känsla av skuld, skam och stigmatisering hos invånare, vilket riskerar att färre söker stöd. Det finns också en oro för att resurser läggs på en omorganisation som kanske inte är nödvändig om önskade förbättringar kan genomföras inom nuvarande organisation.

Samtidigt identifieras flera möjligheter. En organisatorisk tillhörighet till socialförvaltningen bedöms kunna stärka samarbetet kring den nya socialtjänstlagen (SoL), underlätta samverkan mellan verksamheter och skapa bättre förutsättningar

för tidiga och förebyggande insatser. Det finns potential att nå nya målgrupper, erbjuda mer samordnat stöd till personer med försörjningsstöd och skulder samt genomföra gemensamma insatser kring exempelvis privatekonomi, vråkningsförebyggande arbete och digital kunskap. En mer central placering kan också öka tillgängligheten för vissa målgrupper.

Övergripande slutsats av kartläggningarna:

Kartläggningen pekar på att de största vinsterna finns i ökad samverkan, tillgänglighet och förebyggande arbete. För att lyckas behöver dock riskerna kring stigmatisering och verksamhetens upplevda oberoende hanteras och följas upp i det fortsatta förändringsarbetet.

Synpunkter från medarbetare på Budget- och skuldrådgivningen

Efter kartläggningsmöte med verksamheten inkom en skrivelse med synpunkter från medarbetarna.

- De anser att det finns en övertro på möjligheterna till förebyggande arbete för personer med försörjningsstöd. För många av målgrupperna är sådana insatser begränsade eller inte möjliga.
- De ser inga tydliga fördelar med att flytta verksamheten till socialförvaltningen eller Polhemsgatan, eftersom nuvarande samarbete redan fungerar och kan utvecklas utan en flytt.
- En flytt riskerar att försämra tillgängligheten och öka stigma för kommuninvånare som söker budget- och skuldrådgivning, samtidigt som majoriteten av budget- och skuldrådgivningens besökare inte har försörjningsstöd.
- De föreslår en försöksperiod med fördjupat samarbete och gemensam utvärdering innan beslut fattas om eventuell organisatorisk eller geografisk flytt.

Hyresgarantier

Både försörjningsstödsenheten och budget- och skuldrådgivningen handlägger idag s.k. hyresgarantier. Budget och skuldrådgivningens hyresgarantier riktar sig till dem som inte får stå på kontrakt till exempel p. g. a. en betalningsanmärkning men som kan uppvisa en fast inkomst i ett år, och har fram till den 10 december 2025 fått ersättning på 5000 kr för varje hyresgaranti från Boverket. Under 2025 var det 14 ärenden som hanterades, med en total ersättning från Boverket på 70 000 kr.

Försörjningsstödsenheten beviljar hyresgaranti till barnfamiljer, till ungdomar som flyttar till eget boende efter placering men också till individer som en hyresgaranti kan möjliggöra självförsörjning eller ett självständigt liv. Man behöver inte ha fast inkomst.

En ny svensk förordning (2026:600) gör det obligatoriskt för kommuner att erbjuda hyresgarantier till barnfamiljer som behöver en permanent hyresbostad, detta har tidigare varit frivilligt. Lagen träder i kraft den 1 september 2026 och syftar till att hjälpa utsatta hushåll att etablera sig på bostadsmarknaden.

Försörjningsstödsenheten kommer framöver handlägga all hyresgaranti utifrån den nya lagstiftningen, varpå budget- och skuldrådgivningen inte längre kommer erbjuda den tjänsten. Kostnaden för de ärenden som tidigare ersattes av Boverket (på ca 50–100 000 kr/år) kommer således bekostas av försörjningsstödsenheten.

Budget

Budget- och skuldrådgivningen har en budget på 1035 tkr för 2026, exkl. lokalhyra och städ. Med en uppräkningsgrad på 3% blir budgeten 1066 tkr för 2027.

Bedömning

Barnkonventionen

Enligt artikel 27 i barnkonventionen har alla barn rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Föräldrar har det huvudsakliga ansvaret men samhället har en viktig stödjande roll. I barnkonventionen fastställs att alla barn är lika värda och har samma rättigheter. Med barn avses varje människa som är under 18 år

Barnkonsekvensanalys:

Artikel 3 i barnkonventionen slår fast att vid alla åtgärder som rör barn ska en prövning av barnets bästa göras. En prövning ska göras oavsett om barn berörs direkt eller indirekt. Det betyder att prövningar av barnets bästa till exempel ska göras vid:

- kommunala beslut som rör stadsplanering, budget och vid nämndbeslut.
- regionala beslut som rör lokaltrafik eller planer för att bygga nya sjukhus.
- myndigheters arbete med att ta fram föreskrifter, allmänna råd, rättsliga ställningstaganden eller icke-juridiskt bindande stödmaterial.
- ärenden i domstol som rör barn direkt eller indirekt.

Arbetet med barns delaktighet relaterar till i hur hög grad barn berörs i ärendet. Relevant forskning, kunskap och dokumentation av barns synpunkter som redan finns ska användas. Om barn berörs i lägre grad i ärendet kan detta vara tillräckligt. Men om barn påverkas i hög utsträckning behövs kompletterande samtal eller annan inhämtad information från de barn som berörs.

I frågan om Budget- och skuldrådgivningens organisationstillhörighet har bedömningen gjorts att frågan påverkar barns levnadsvillkor i viss grad och att en mindre omfattande prövning kan göras som bygger på inhämtat underlag och inte kräver kompletterande information från barn.

Bedömning av barnets bästa

Barnets bästa bedöms sammantaget gynnas av en organisatorisk flytt till socialförvaltningen. Förutsättningarna att tidigt upptäcka ekonomisk utsatthet hos barnfamiljer, erbjuda samordnat stöd och förebygga negativa konsekvenser av skuldsättning bedöms stärkas. De identifierade riskerna kan hanteras genom riktade åtgärder för att säkerställa tillgänglighet och minska eventuell stigmatisering.

Samlad slutsats

En överflyttning av budget- och skuldrådgivningen till socialförvaltningen bedöms vara väl förenlig med den nya socialtjänstlagens intentioner om förebyggande arbete, tidiga insatser och ökad samordning. Förändringen kan bidra till att stärka stödet till ekonomiskt utsatta invånare och samtidigt utgöra en viktig del i arbetet mot barnfattigdom på Gotland. Statistiken visar en utveckling som kan indikera att budget- och skuldrådgivningen inte fullt ut når de målgrupper som har behov av stöd. Samtidigt som antalet besök hos budget- och skuldrådgivningen har minskat två år i rad, har försörjningsstödsenheten under samma period sett en tydlig ökning av både antalet hushåll och de totala utbetalningarna.

Att personer med långvarigt eller återkommande försörjningsstöd har små ekonomiska marginaler innebär inte att ekonomisk rådgivning saknar värde. Tvärtom är det ofta dessa personer som har störst behov av stöd för att förebygga ökad skuldsättning, skapa struktur i ekonomin och få hjälp att hitta långsiktiga lösningar, inklusive skuldsanering när det är aktuellt.

Mot bakgrund av den nya lagstiftningen, de identifierade utvecklingsbehoven inom socialtjänsten samt de positiva effekter som bedöms kunna uppnås för barn och familjer rekommenderas att budget- och skuldrådgivningen organisatoriskt överförs till socialförvaltningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen, Budget- och skuldrådgivningens
organisationstillhörighet, daterad 2026-08-11
Kartläggning Budget- och skuldrådgivningen

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

Hanna Ogestad, avdelningschef IFO
Lina Wigsten, enhetschef Försörjningsstödsenheten IFO
Eva Hall, processledare IFO
Registrator-rs, ange ärendenr RS 2026/1590
Anna Malm, enhetschef RSF Regionkansli
Rosanna Stenström, enhetschef RSF stadskansli